

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

СЕКТОР ЗА КОНТРОЛУ ПОСЛОВАЊА БАНАКА

БАНКАРСКИ СЕКТОР У СРБИЈИ

Извештај за I тромесечје 2019. године

Садржај:

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О БАНКАРСКОМ СЕКТОРУ СРБИЈЕ.....	2
1.1. Одабрани параметри банкарског сектора Србије	2
1.2. Концентрација и конкуренција.....	3
2. ПРОФИТАБИЛНОСТ	5
2.1. Показатељи профитабилности.....	5
2.2. Структура резултата	6
2.3. Оперативни добитак	8
2.4. Оперативни расходи	9
3. АКТИВА БАНКАРСКОГ СЕКТОРА	10
3.1. Ниво и структура	10
3.2. Класификована актива.....	12
3.3. Кредити	14
3.4. Проблематични кредити	16
4. ПАСИВА БАНКАРСКОГ СЕКТОРА	24
4.1. Структура извора средстава.....	24
4.2. Депозити	25
4.3. Укупно кредитно задужење банака.....	28
4.4. Обавезе према иностранству	29
4.5. Субординиране обавезе	29
5. ВАНБИЛАНСНЕ СТАВКЕ.....	31
6. ЛИКВИДНОСТ БАНАКА.....	33
7. АДЕКВАТНОСТ КАПИТАЛА.....	34
8. ДЕВИЗНИ РИЗИК	37
9. РЕГУЛАТОРНЕ АКТИВНОСТИ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ.....	38

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О БАНКАРСКОМ СЕКТОРУ СРБИЈЕ

1.1. Одабрани параметри банкарског сектора Србије¹

На крају марта 2019. године банкарски сектор Србије чинило је 27 банака, што је исто као на крају децембра 2018. године. Организациону мрежу чинило је 1.598 пословних јединица и 22.999 запослених.

Табела 1.1. Преглед одабраних параметара банкарског сектора Србије
(у млрд RSD, у %)

	Број банака	Актива		Капитал		Мрежа		Запослени	
		Износ	Учешће	Износ	Учешће	Број посл. јединица ¹⁾	Учешће	Број	Учешће
Банке у власништву домаћих лица	7	935	24,7%	166	24,4%	546	34,2%	6.598	28,7%
Државне	5	670	17,7%	98	14,4%	437	27,3%	5.241	22,8%
Приватне	2	266	7,0%	68	10,0%	109	6,8%	1.357	5,9%
Банке у власништву страних лица	20	2.857	75,3%	516	75,6%	1.052	65,8%	16.401	71,3%
Италија	2	1.003	26,5%	176	25,8%	233	14,6%	4.310	18,7%
Аустрија	2	501	13,2%	85	12,4%	184	11,5%	2.727	11,9%
Француска	2	417	11,0%	58	8,5%	179	11,2%	2.275	9,9%
Мађарска	2	218	5,7%	44	6,5%	159	9,9%	2.100	9,1%
Остали	12	719	19,0%	153	22,5%	297	18,6%	4.989	21,7%
Укупно банкарски сектор	27	3.793	100,0%	682	100,0%	1.598	100,0%	22.999	100,0%

¹⁾ Пословне јединице обухватају све облике делова пословне мреже: централе, филијале, експозитуре, шалтери и друге пословне јединице.

Извор: Народна банка Србије.

У првом тромесечју 2019. године повећао се број запослених, док је број пословних јединица у банкарском сектору Србије остао непромењен. На крају првог тромесечја банкарски сектор запошљава 169 лица више него крајем децембра 2018. године, што је последица истовременог повећања броја запослених код 18 банака за укупно 245 лица и смањења броја запослених евидентираног код девет банака за укупно 76 запослених. У оквиру пословне мреже, број пословних јединица смањен је код три банке за шест пословних јединица и повећан код две банке за такође шест пословних јединица.

¹ Сви подаци у Извештају дати су на основу извештаја које су банке дужне да достављају Народној банци Србије, а које нису ревидирали екстерни ревизори, нити је њихова исправност била предмет непосредне контроле Народне банке Србије.

На крају марта 2019. године, укупна нето билансна актива банкарског сектора Србије износила је 3.792,8 млрд дин. (повећање за 0,5% у односу на децембар 2018. године), а укупан билансни капитал 681,9 млрд дин. (повећање за 0,8% у односу на децембар 2018. године).

Банке у већинском власништву домаћих лица (приватних лица и Републике Србије) у посматраном тромесечју незнатно су повећале тржишни удео у укупној билансној суми банкарског сектора (са 24,5% на 24,7%), али и учешће у укупном капиталу банкарског сектора (са 24,1% на 24,4%). Последично, учешће банака у већинском власништву страних лица минимално је смањено (са 75,5% на 75,3%) у односу на билансну суму, односно са 75,9% на 75,6% у односу на капитал. Номинално смањење забележено је код банака у већинском власништву домаћих приватних лица, и то у сегменту билансне суме.

Доминантно учешће у банкарском сектору Србије имају банке пореклом из Италије, Аустрије, Француске и Мађарске (укупно осам банака) са уделом у укупној билансној суми од 56,4%.

1.2. Концентрација и конкуренција

Банкарско тржиште Србије одликује задовољавајући степен конкуренције и ниска концентрација активности. Вредност Херфиндал–Хиршмановог² индекса указује на одсуство концентрације у свим посматраним категоријама.

Табела 1.2.1. Показатељи концентрације и конкуренције
(учешће %)

	Првих пет банака	Првих десет банака	HHI ¹⁾
Актив а	53,0	78,1	775
Кредити (укупни)	52,8	77,4	785
Кредити становништву	53,1	80,1	813
Кредити привредним друштвима	53,4	81,3	819
Депозити (укупни)	54,1	79,3	804
Депозити становништва	58,6	82,0	960
Приходи (укупни)	52,4	77,2	752
Приходи од камата	51,2	76,8	746
Приходи од накнада	58,1	81,1	920

¹⁾ Херфиндал-Хиршманов индекс концентрације.

Извор: Народна банка Србије.

²⁾ Херфиндал–Хиршманов индекс концентрације израчунава се као сума квадрираних учешћа појединачних банака у укупној категорији која се посматра (актива, кредити, депозити итд.). Вредност показатеља до 1.000 указује на одсуство концентрације, вредност између 1.000 и 1.800 на постојање умерене концентрације, а вредност изнад 1.800 на постојање изражене концентрације.

Дужи временски период највише вредности Херфиндал–Хиршмановог индекса забележене су код депозита (превасходно депозита становништва) и прихода од накнада, док је најнижа вредност забележена код укупних прихода и прихода од камата, као и код укупне билансне активе.

Истовремено, ако се пет највећих банака посматра у односу на билансну суму, бруто кредите и депозите, евидентно је да оне чине више од половине банкарског сектора Србије у наведеним сегментима с обзиром на то да са 53,0% учествују у нето билансној активи, са 52,8% у бруто кредитима и са 54,1% у депозитима.

Посматрано на крају првог тромесечја 2019. године, према висини билансне суме задржан је редослед пет највећих банака.

Табела 1.2.2. Ранг-листа десет највећих банака према критеријуму билансне активе (у млрд RSD, у %)

	31. 03. 2018.			31. 12. 2018.			31. 03. 2019.			Δ Г	Δ Т
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг		
Banca Intesa A.D. Beograd	559	16,5	1	571	15,1	1	575	15,2	1	▲	▲
Unicredit Bank Srbija A.D. Beograd	390	11,5	2	437	11,6	2	428	11,3	2	▲	▲
Komercijalna banka A.D. Beograd	367	10,8	3	401	10,6	3	403	10,6	3	▲	▲
Societe Generale banka Srbija A.D. Beograd	290	8,6	4	316	8,4	4	312	8,2	4	▲	▲
Raiffeisen Banka A.D. Beograd	272	8,0	5	292	7,7	5	291	7,7	5	▲	▲
Banka Poštanska štedionica A.D. Beograd	146	4,3	9	220	5,8	6	229	6,0	6	▲	▲
Erste Bank A.D. Novi Sad	161	4,8	8	203	5,4	8	210	5,5	7	▲	▲
Agroindustrijsko komercijalna banka AIK banka akcionarsko društvo, Beograd	201	5,9	6	207	5,5	7	209	5,5	8	▼	▼
Eurobank A.D. Beograd	163	4,8	7	170	4,5	9	172	4,5	9	▼	▲
Vojvođanska banka A.D. Novi Sad	118	3,5	10	134	3,5	10	134	3,5	10	▲	▲

Извор: Народна банка Србије.

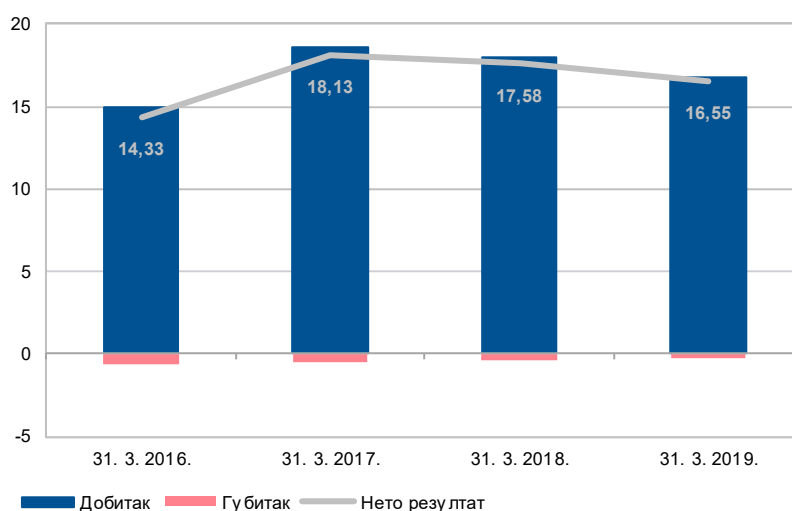
Према висини билансне суме, водећа банка у Србији и даље је Banca Intesa A.D. Beograd, уз повећање тржишног учешћа (за 0,1 п.п.) у односу на претходно тромесечје, али и смањење у односу на исти период претходне године (за 1,3 п.п.). Поред поменуте банке, тржишно учешће изнад 10% на дан 31. марта 2019. године забележиле су Unicredit Bank Srbija A.D. Beograd (11,3%) и Komercijalna banka A.D. Beograd (10,6%).

2. ПРОФИТАБИЛНОСТ

2.1. Показатељи профитабилности

У првом тромесечју 2019. године, банкарски сектор је остварио нето добитак пре опорезивања у висини од 16,6 млрд дин., што је за 5,9% мање од резултата оствареног у претходној години.

Графикон 2.1.1. Резултат пре опорезивања
(у млрд RSD)

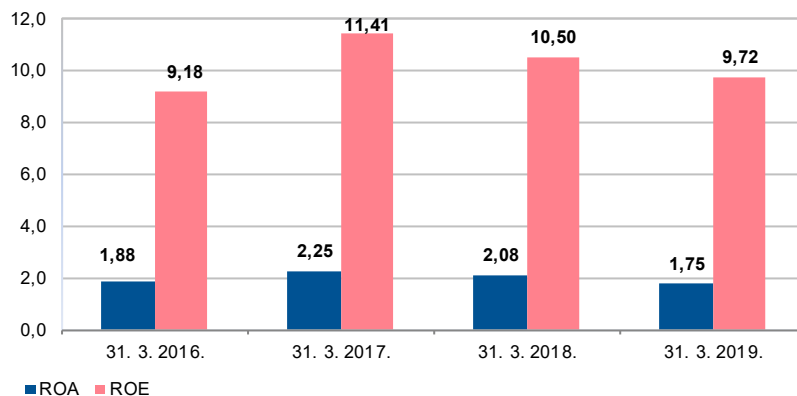

Извор: Народна банка Србије.

Структура оствареног нето добитка је следећа: добитак у укупном износу од 16,8 млрд дин. оствариле су 22 банке, док је пет банака (чије збирно тржишно учешће износи 1,9%) остварило негативан финансијски резултат у укупном износу од 0,2 млрд дин. Позиције добитка на нивоу банкарског сектора нешто су концентрисаније од билансне суме, тако да 77,4% укупног добитка сектора опредељује шест банака с највећим нето добитком.

Очувана профитабилност банкарског сектора на крају марта 2019. године имала је за резултат следеће показатеље профитабилности: принос на активу (*ROA*) од 1,75% (2,08% на крају марта 2018. године) и принос на капитал (*ROE*) од 9,72% (10,50% на крају марта 2018. године).

Графикон 2.1.2. Показатељи профитабилности банкарског сектора (у %)

Извор: Народна банка Србије.

2.2. Структура резултата³

У условима пораста кредитне активности, подржаног растом економске активности и позитивним трендовима на тржишту рада упркос тренду пада просечних каматних стопа, уз уобичајену ослоњеност домаћих банака на традиционалне кредитно-депозитне пословне моделе, главни покретачи пораста нето добитка били су нето приходи од камата и накнада.

Остварени нето добитак по основу камата на крају првог тромесечја 2019. године износи 32,1 млрд дин., што је за 3,8% више него у истом периоду 2018. године. Наведено повећање је последица раста прихода од камата за 1,9 млрд дин. и у исто време раста расхода по основу камата (за 0,7 млрд дин.). На крају марта 2019. године, структуру прихода од камата на нивоу банкарског сектора чине: са 78,4% приходи од камата по основу кредита, са 17,0% приходи од камата по основу хартија од вредности и са 2,0% приходи од камата по основу депозита. На страни расхода по основу камата, најзначајније је учешће камата по основу депозита са 72,4%, следе кредити са 15,9% и хартије од вредности са 6,9%.

Нето приходи по основу накнада и провизија износе 9,7 млрд дин. и остварили су раст од 5,5%, у односу на 31. март 2018. године, услед повећања прихода по основу накнада и провизија за 0,5 млрд дин., док су расходи по истом основу незнатно смањени (0,5%). У оквиру категорије прихода од накнада и провизија најзначајнији су приходи по основу: обављања платног промета (учешће од 32,0% у укупним приходима од накнада и провизија), платних картица (20,7%) и депозита (15,0%), док на страни расхода преовлађују расходи

³ Напомена: подаци за 31. март 2018. године измењени су у односу на претходни извештај јер је једна банка понављала извештаје.

по основу платних картица (са уделом од 47,2% у укупним расходима) и расходи по основу обављања платног промета (са учешћем од 13,0%).

Табела 2.2. **Промене кључних елемената профитабилности банака**
(у млн RSD)

	Резултат	Камате нето	Накнаде нето	Кредитни губици нето	Ефекат курса
31. 3. 2019.	16.555	32.053	9.675	-1.255	1.644
31. 3. 2018.	17.585	30.885	9.168	-701	1.427
Промена:	-6%	4%	6%	79%	15%
	↓	↑	↑	↑	↑

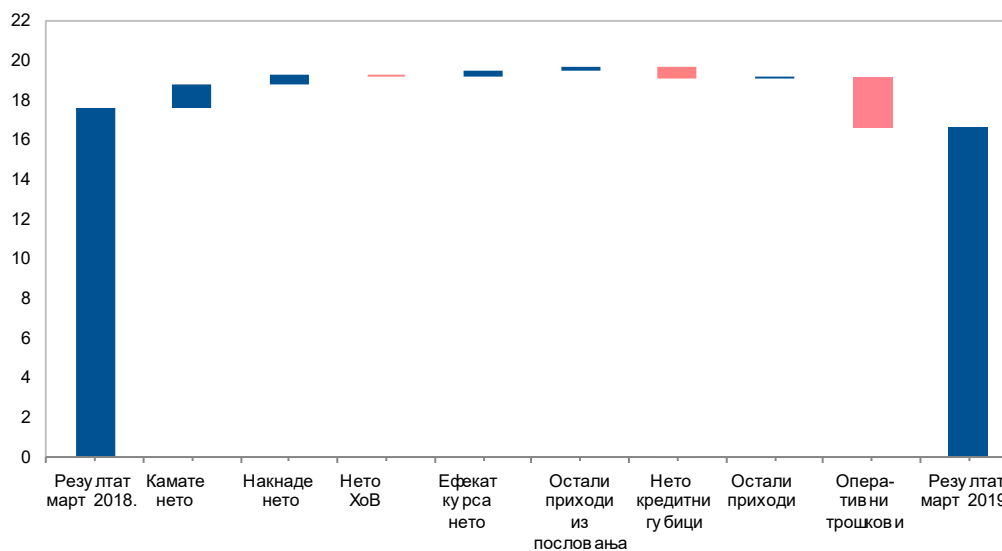
Извор: Народна банка Србије.

* Подаци за 31. март 2018. године измењени су у односу на претходни извештај јер је једна банка понављала извештаје

Нето резултат по основу обезвређења финансијских средстава која се не вреднују по фер вредности кроз биланс успеха на крају првог тромесечја 2019. године негативан је и износи 1,3 млрд дин., за разлику од 0,7 млрд дин. нето кредитних губитака остварених у истом периоду 2018. године. При томе, банке су забележиле нето расход по основу индиректних отписа финансијских средстава која се вреднују по амортизованој вредности у износу од 2,7 млрд дин. (1,2 млрд дин. био је нето расход по овом основу у истом периоду 2018. године). По основу отписа ненаплаћених потраживања остварени су нето приходи од 1,2 млрд дин., док су у 2018. години остварени минимални нето расходи.

На крају првог тромесечја 2019. године, нето добитак по основу хартија од вредности незнатно је смањен у односу на прошлогодишњи ниво и износи 1,3 млрд дин.

Графикон 2.2. **Структура резултата**
(у млрд RSD)

Извор: Народна банка Србије.

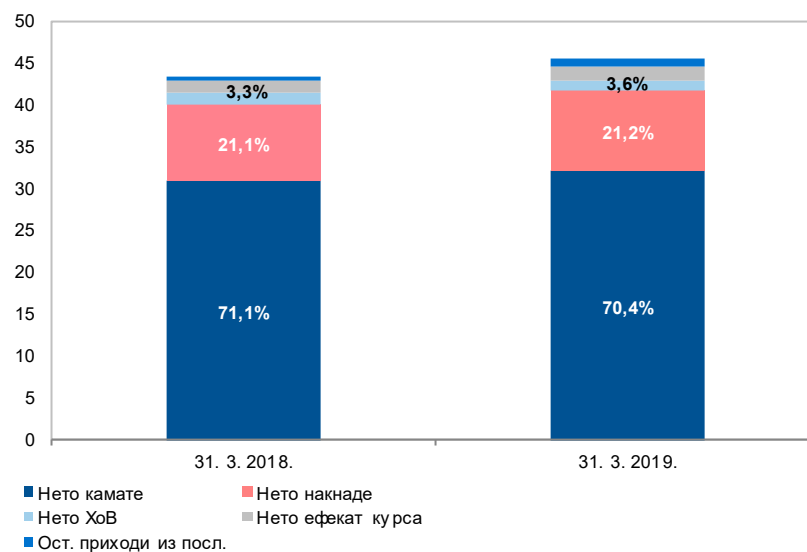
На крају првог тромесечја 2019. године, нето ефекат промене курса динара на резултат банкарског сектора Србије био је позитиван с обзиром на то да је остварен нето приход од курсних разлика и ефеката уговорене валутне клаузуле у износу од 1,6 млрд дин. Курсне разлике по основу девизних потраживања и обавеза имале су за последицу нето приход банкарског сектора у износу од 3,5 млрд дин., док је по основу курсних разлика везаних за потраживања и обавезе са уговореном девизном клаузулом остварен нето расход у износу од 1,9 млрд дин.

2.3. Оперативни добитак

На крају првог тромесечја 2019. године, укупан оперативни добитак банкарског сектора износио је 45,5 млрд дин. и већи је за 4,8% од оствареног оперативног добитка у истом периоду 2018. године.

Повећање оперативног добитка у 2019. години у односу на оперативни добитак остварен у 2018. години последица је превасходно прихода од камата.

Графикон 2.3. Структура оперативног добитка
(у млрд RSD, у %)

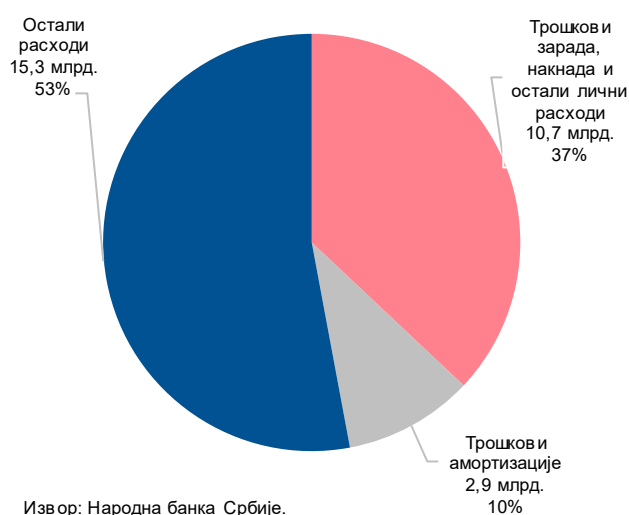

Извор: Народна банка Србије.

2.4. Оперативни расходи

На крају првог тромесечја 2019. године, оперативни расходи банкарског сектора Србије износе 28,9 млрд дин. и повећани су (за 9,9%) у односу на исти период 2018. године. У оквиру категорије оперативних расхода повећање је евидентирано код свих категорија, највише код трошкова амортизације (за 63,9%), који чине 10,1% оперативних расхода. Пораст ових расхода последица је примене Међународног рачуноводственог стандарда 16 – Лизинг. *Остали расходи* су већи за 8,9% од трошкова остварених у истом периоду у 2018. години (ова категорија чини 52,8% оперативних расхода). Трошкови који се односе на зараде, накнаде зарада и остале расходе у вези са запосленима повећани су за 1,9% (и чине 37,1% укупних оперативних расхода).

Графикон 2.4. Структура оперативних расхода
31. март 2019.

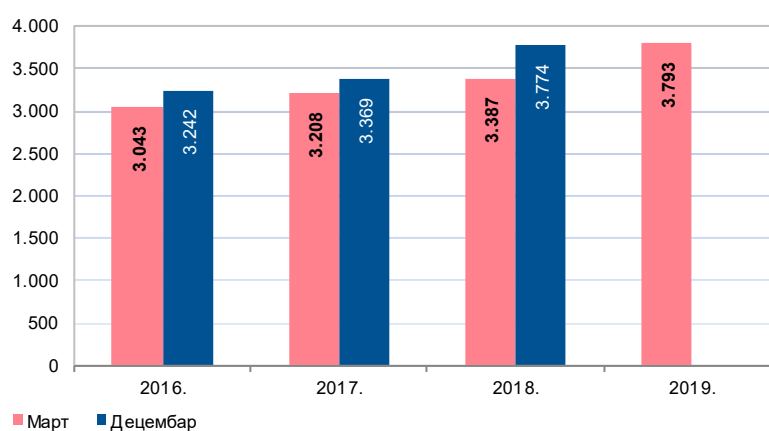

3. АКТИВА БАНКАРСКОГ СЕКТОРА

3.1. Ниво и структура

На крају марта 2019. године, укупна нето билансна актива банкарског сектора Србије износила је 3.792,8 млрд дин., што представља раст од 18,7 млрд дин. (0,5%) у односу на децембар 2018. године.

Графикон 3.1.1. Укупна нето актива банкарског сектора
(у млрд RSD)

Извор: Народна банка Србије.

Доминантан удео у нето активи банкарског сектора има категорија *Кредити и потраживања (банкама и осталим комитентима)* са 62,1% (услед одређености банака ка традиционалним моделима банкарског пословања), уз тенденцију смањења од 0,7 п.п. у поређењу с крајем претходног тромесечја. Такође, значајно је учешће категорије *Хартије од вредности* (17,4%) и *Готовина и средства код централне банке* (15,7%). Пласмани банака у хартије од вредности и даље се највећим делом односе на пласмане у државне хартије од вредности, чији је емитент Република Србија, што одређује висок ниво сигурности овог сегмента улагања банкарског сектора.

Графикон 3.1.2. Структура aktive банкарског сектора
31. март 2019.

Извор: Народна банка Србије.

Табела 3.1. Промена кључних позиција aktive банкарског сектора
(у млн RSD, у %)

	Износ	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална		Релативна	
		31. 3. 2019.	31. 12. 2018.	31. 3. 2019.	31. 12. 2018.
Готовина и средства код централне банке	596.715	-107	145.605	0,0%	32,3%
Кредити и потраживања	2.357.313	-11.766	231.899	-0,5%	10,9%
од банака и ДФО	175.940	-32.105	-10.735	-15,4%	-5,8%
од комитената	2.181.373	20.338	242.634	0,9%	12,5%
Потраживања по основу деривата и хартије од вредности ¹⁾	662.745	-2.722	-12.215	-0,4%	-1,8%
Некретнине, постројења и опрема	71.550	20.030	19.543	38,9%	37,6%
Инвестиционе некретнине	13.611	-36	-1.398	-0,3%	-9,3%
Остало	90.869	13.306	22.745	17,2%	33,4%
Укупна билансна сума	3.792.802	18.704	406.179	0,5%	12,0%

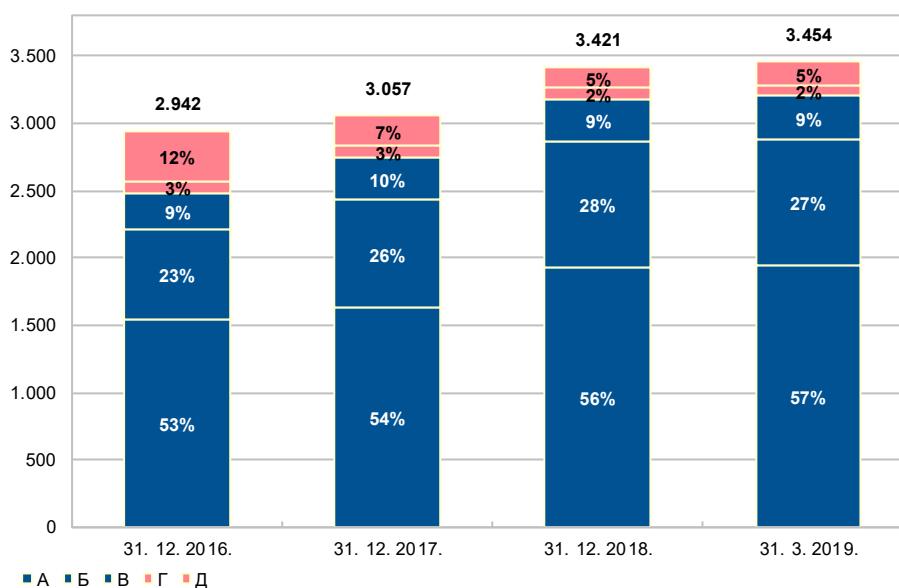
¹⁾ До 2018. године овим су биле обухваћена следећа финансијска средства у билансу: по фер вредности кроз биланс успеха намењена трговању, расположива за продају, која се држе до доспећа и која се иницијално признају по фер вредности кроз биланс у успеха.

Извор: Народна банка Србије.

3.2. Класификована актива

Укупна класификована (билансна и ванбилансна) актива на крају марта 2019. године износи 3.453,7 млрд дин. и већа је за 33,0 млрд дин. (1,0%) него на крају претходног тромесечја. Билансна актива која подлеже класификацији забележила је повећање за 10,2 млрд дин., док су ванбилансне ставке које се класификују повећане за 22,8 млрд дин. У оквиру структуре билансних ставки које се класификују, најзначајније промене забележиле су категорије дугорочних кредита и депозита код банака, које су се повећале за 21,8 млрд дин. и смањиле за 17,8 млрд дин., респективно. У оквиру ванбилансних ставки, највеће апсолутно повећање је евидентирано код неискоришћених преузетих обавеза (за 14,8 млрд дин.). Дугорочни кредити у билансној активи и неискоришћене преузете обавезе у ванбилансу, које са 1.871,6 млрд дин., односно 563,3 млрд динара на крају марта 2019. године, и даље остају најзначајније ставке које подлежу класификацији (учешће од 74,6% и 59,7% у укупним класификованим билансним, односно ванбилансним ставкама).

Графикон 3.2. Укупна класификована актива
(у млрд RSD, у %)

Извор: Народна банка Србије.

Најзначајнија промена у структури класификације билансне aktive у односу на претходно тромесечје јесте смањење билансних ставки из категорије Б за 19,3 млрд дин., и то превасходно у делу краткорочних кредита. Категорије Г и Д забележиле су повећање за 7,8 млрд дин., односно 9,8 млрд дин. (повећање дугорочних кредита). Последишно, повећава се учешће двеју најлошијих категорија за 0,7 п.п., тако да учешће „лоше active” у укупној класификованој билансној активи износи 8,9%.

Повећање укупних ванбилансних ставки које се класификују са 22,8 млрд дин. резултат је повећања категорија А и Б за укупно 22,6 млрд дин., највећим делом код неискоришћених преузетих обавеза, али и смањења категорије Г (за 7,1 млрд дин.), тако да је учешће ванбилансне „лоше активе” смањено са 3,8% на 3,1% у укупно класификованим ванбилансним ставкама.

Табела 3.2. Промена кључних позиција билансне активе и ванбилансних ставки банкарског сектора
(у млн RSD, у %)

	Износ	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална		Релативна	
		31. 3. 2019.	31. 12. 2018.	31. 3. 2018.	31. 12. 2018.
Билансна актива која се класификује	2.510.423	10.154	240.805	0,4%	10,6%
Краткорочни кредити	329.603	-16.348	30.919	-4,7%	10,4%
Дугорочни кредити	1.871.628	21.841	233.911	1,2%	14,3%
Доспела потраживања	76.197	-954	-48.639	-1,2%	-39,0%
Депозити код банака	94.465	-17.785	-7.937	-15,8%	-7,8%
Ванбилансне ставке које се класификује	943.274	22.834	125.572	2,5%	15,4%
Плативе гаранције	112.367	-1.463	11.068	-1,3%	10,9%
Чинидбене гаранције	221.869	4.243	38.474	1,9%	21,0%
Неискоришћене преузете обавезе	563.308	14.755	73.769	2,7%	15,1%

Извор: Народна банка Србије.

На седници одржаној 24. децембра 2018. године, Извршни одбор Народне банке Србије усвојио је, између осталог, и **Одлуку о изменама и допунама Одлуке о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке**, којом је укинута обавеза банака да обрачунавају резерву за процењене губитке који могу настати по основу билансне активе и ванбилансних ставки.

Уступљена потраживања у првом тромесечју 2019. године износе 1,9 млрд дин., што је знатно ниже од 4,2 млрд дин. остварене у четвртом тромесечју 2018. године, али је готово непромењено стање у односу на исти период претходне године (у првом тромесечју 2018. године уступљена су потраживања у износу од 1,8 млрд дин.). Свих 1,9 млрд дин. потраживања у првом тромесечју 2019. године пренето је лицима изван банкарског сектора.

3.3. Кредити⁴

Током првог тромесечја 2019. године, бруто кредити банкарског сектора Србије повећали су се у номиналном износу за 4,5 млрд дин. и износе 2.271,7 млрд динара, што представља номиналан тромесечни раст од 0,2%. Повећање кредитне активности на бруто нивоу најизраженије је у сектору становништва и привредних друштава (за 17,1 млрд дин., односно 1,9 % више него на крају претходног тромесечја, и за 5,4 млрд дин., односно 0,5%, респективно). И овог тромесечја, повећање кредита датих становништву највећим је делом последица повећања динарских готовинских кредита и стамбених кредита индексираних девизном клаузулом.

Готовински кредити бележе највеће учешће у укупним кредитима становништву од 45,7% (испред стамбених кредита са 42,4%), уз стопу раста од 2,5% у првом тромесечју 2019. године. Номинално смањење кредитне активности на бруто нивоу забележено је у сектору финансија и осигурања, јавном нефинансијском сектору и секторима страних и других правних лица. Са учешћем од 45,0% и 40,5% у укупним бруто кредитима, сектори привредних друштава и становништва и даље су најзаступљенији.

Табела 3.3. Промена нивоа бруто кредита
(у млн RSD, у %)

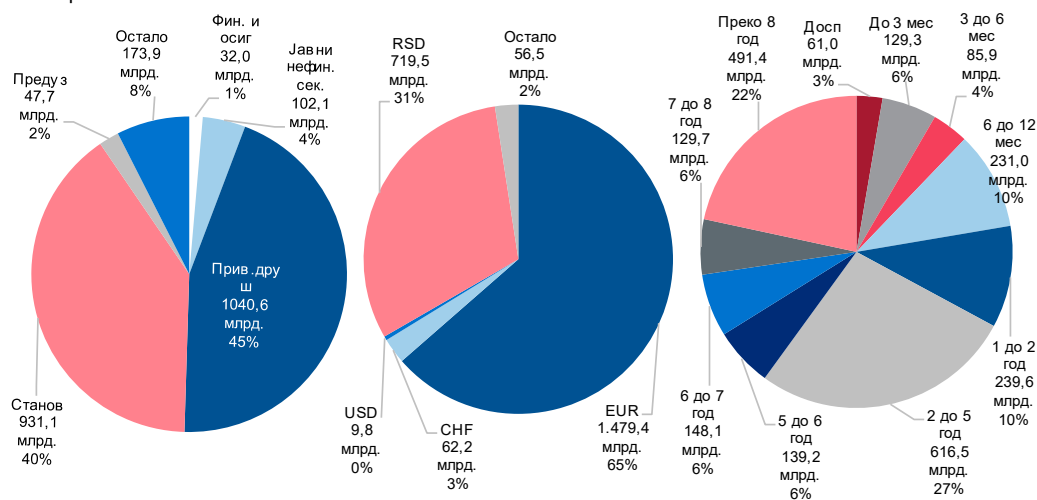
	Износ 31. 3. 2019.	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална		Релативна	
		31. 12. 2018.	31. 3. 2018.	31. 12. 2018.	31. 3. 2018.
Сектор финансија и осигурања	23.958	-3.448	7.066	-12,6%	41,8%
Јавни нефинансијски сектор	94.717	-3.266	13.337	-3,3%	16,4%
Привредна друштва	1.023.201	5.394	79.776	0,5%	8,5%
Сектор опште државе	28.027	3.375	2.452	13,7%	9,6%
Становништво	919.328	17.129	101.254	1,9%	12,4%
Страна лица и стране банке	44.927	-13.779	11.957	-23,5%	36,3%
Остали сектори	137.539	-870	-773	-0,6%	-0,6%
Укупни кредити	2.271.696	4.534	215.070	0,2%	10,5%

Извор: Народна банка Србије.

⁴ У складу са Упутством о обавези и начину прикупљања, обраде и достављања података о стању и структури пласмана, потраживања и обавеза банака, кредити обухватају следеће кредитне у динарима и у страниј валути: опозиви, по трансакционим рачунима, преконоћни, потрошачки, за ликвидности и обртна средства, извозни, инвестициони, стамбени, готовински, за плаћање увоза робе и услуга из иностранства, за куповину непокретности у земљи физичком лицу и остали кредити.

Валутна структура кредита банкарског сектора Србије и даље је претежно девизно индексирана. На крају првог тромесечја 2019. године, удео девизних и девизно индексираних кредита износио је 68,3%. Доминантна валута индексације кредита у банкама у Србији је евро са уделом од 65,1% у укупним кредитима (односно 95,3% у укупним бруто девизним и девизно индексираним кредитима). Следе кредити у швајцарским францима и америчким доларима са уделима од 2,7% (4,0% укупних бруто девизних и девизно индексираних кредита), односно 0,4% (0,6% укупних бруто девизних и девизно индексираних кредита), респективно, при номиналном смањењу бруто кредита у еврима и швајцарским францима у односу на децембар 2018. године.

Графикон 3.3. Структура бруто кредита банкарског сектора
(у млрд RSD)
31. март 2019.

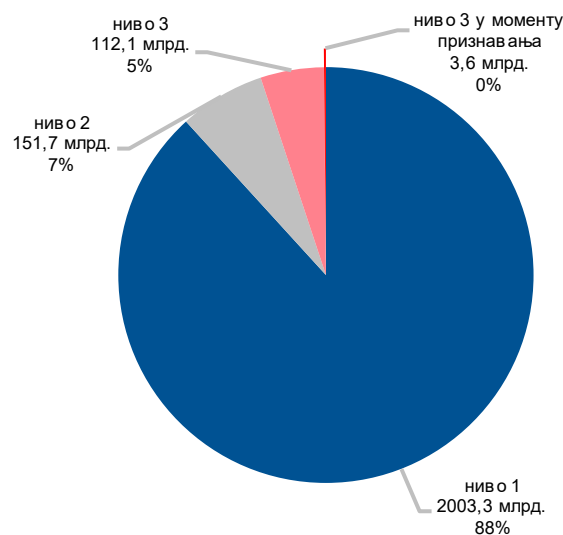
Извор: Народна банка Србије.

На крају првог тромесечја 2019. године, на динарски портфолио се односило 31,7% укупних бруто кредита и посматрано по секторима највеће учешће динарских кредита је код становништва (56,1%), а најмање, изузев страних лица (1,4%), код јавног нефинансијског сектора (6,9%). Посматрано по врсти кредита, највеће учешће динарских кредита је код готовинских и потрошачких кредита (99,2% и 59,6%, респективно), а најмање код стамбених и инвестиционих кредита (0,3% и 8,8%, респективно). И поред настављеног тренда раста готовинских кредита у динарима, на крају марта 2019. године укупни готовински кредити учествују у укупним кредитима банкарског сектора са 18,5% (18,1% у децембру 2018. године).

Посматрано по преосталој рочности, структура бруто кредита није значајније промењена: удео дугорочних бруто кредита је повећан (са 76,4% на 77,7%), удео краткорочних кредита смањен (са 19,2% на 18,7%), као и удео кредита по виђењу (са 1,7% на 0,9%). Учешће доспелих кредита је непромењено (2,7%).

Од почетка примене МСФИ 9 – Финансијски инструменти почев од 1. јануара 2018. године, Народна банка Србије прати ефекте по основу овог стандарда у области класификације, вредновања и начина обрачуна обезвређења финансијских инструмената. Према подацима за прво тромесечје 2019. године, у структури бруто кредита преовлађујуће учешће имају кредити класификовани у ниво 1 (88,2%), док је знатно нижи удео забележен код кредита класификованих у нивое 2 и 3 (6,7%, односно 4,9%, респективно).

Графикон 3.3.1. Структура бруто кредита по нивоима обезвређења
31. март 2019.

Извор: Народна банка Србије.

3.4. Проблематични кредити

Праћење нивоа и тренда проблематичних кредита (*NPL*) од велике је важности за идентификовање могућих проблема у наплати потраживања и праћење кредитног ризика, будући да ови кредити и с њима повезани индикатори представљају показатеље погоршања квалитета кредитног портфолија банкарског сектора. Такође, додатна анализа *NPL* у односу на извршене исправке њихове вредности, регулаторна резервисања и капитал даје увид у могућности банкарског сектора да апсорбује губитке који настају као последица *NPL*.

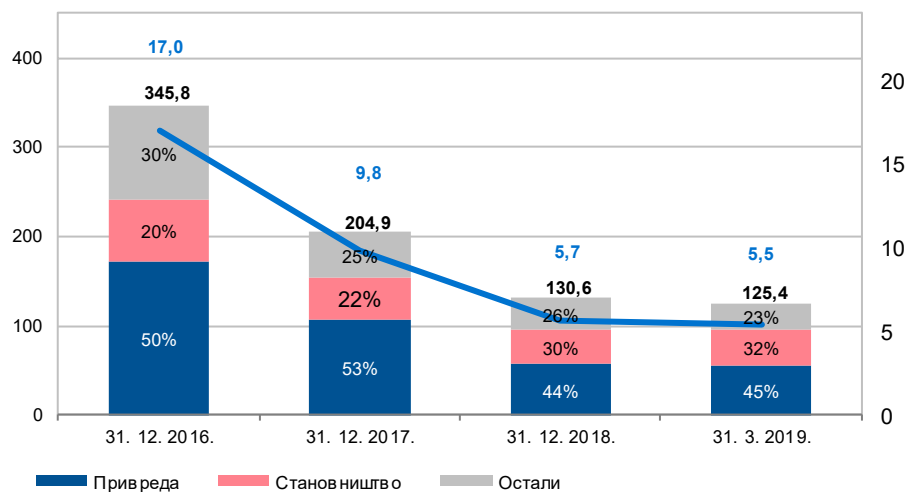
У складу с методологијом коју примењује Народна банка Србије, под *NPL* се подразумева стање укупног преосталог дуга сваког појединачног кредита (укључујући и износ доцње):

- по основу кога дужник касни са отплатом главнице или камате 90 и више дана од иницијалног рока доспећа;
- по коме је камата у висини тромесечног износа (и виша) приписана дугу, капитализована, рефинансирана или је одложено њено плаћање;
- по основу ког дужник касни мање од 90 дана али је банка проценила да је способност дужника да отплати дуг погоршана и да је отплата дуга у пуном износу доведена у питање.

Бруто проблематични кредити (бруто *NPL*)

Током првог тромесечја 2019. године, укупни бруто *NPL* банкарског сектора смањени су за 5,3 млрд дин. и на крају марта износе 125,4 млрд дин. Смањење бруто *NPL*⁵ током овог тромесечја по основу уступања износило је 1,4 млрд дин., по основу наплате 10,7 млрд дин., док је по основу отписа смањено додатних 3,9 млрд дин. Нови бруто *NPL* банкарског сектора током првог тромесечја 2019. године износе 11,9 млрд дин.

Графикон 3.4.1. Бруто проблематични кредити (*NPL*)
(у млрд RSD)

Извор: Народна банка Србије.

Пад бруто *NPL* за 4,0%, уз раст укупних кредита за 0,2%, условио је даљи пад показатеља учешћа *NPL* у укупним бруто кредитима, за 0,2 п.п. у односу на крај претходног тромесечја, на ниво од 5,5%, што је њихов нови историјски минимум од прописивања једнообразне дефиниције и обавезе извештавања 2008. године.

⁵ Обрачунато на основу података из извештаја *NPL 3*, које банке достављају Народној банци Србије.

Упркос паду за 5,3 млрд дин. и даље највећи део бруто *NPL* долази из сектора привредних друштава (51,8 млрд дин. на крају марта 2019. године). Уз то, *NPL* сектора привредних друштава у стечају и других правних лица у стечају износе 20,5 млрд дин.

Код сектора становништва, бруто *NPL* износе 40,6 млрд дин., што чини 32,4% укупних бруто *NPL*.

Графикон 3.4.2 Бруто *NPL* показатељ кључних сектора

Извор: Народна банка Србије.

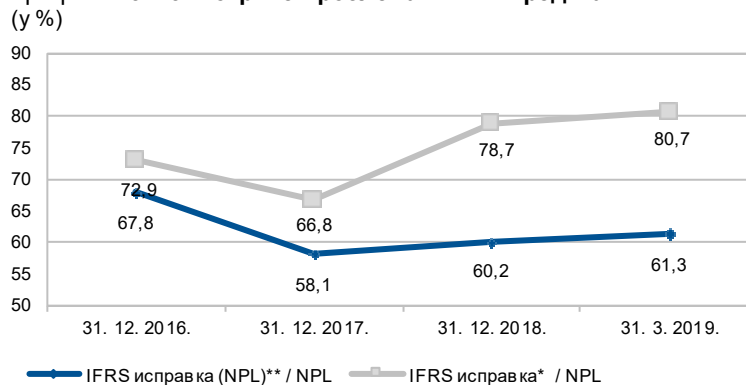
Покриће проблематичних кредита

На крају првог тромесечја 2019. године, покриће укупних бруто проблематичних кредита припадајућом исправком вредности, упркос високом износу отписа, одржано је на релативно високом нивоу од 61,3%.

Одлуком о изменама и допунама Одлуке о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке, између осталог, укинута је обавеза банака да обрачунавају резерву за процењене губитке који могу настати по основу билансне активе и ванбилансних ставки.

Покриће укупних бруто *NPL* исправком вредности укупних кредита износи 80,7%.

Графикон 3.4.3. Покриће проблематичних кредита

* Исправка в редности укупних кредита;

** Исправка в редности проблематичних кредита;

Извор: Народна банка Србије.

Проблематични кредити привредних друштава

На крају првог тромесечја 2019. године, бруто *NPL* привредних друштава износе 51,8 млрд дин. и мањи су за 1,6 млрд дин. (за 3,0%) него на крају претходног тромесечја, претежно услед уступања (0,2 млрд дин.), наплате (3,1 млрд дин.) и отписа (1,8 млрд дин.).⁶

Табела 3.4.1. Промене нивоа бруто *NPL* привредних друштава по кључним привредним гранама
(у млн RSD, у %)

	Износ	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална		Релативна	
		31. 3. 2019.	31. 12. 2018.	31. 3. 2018.	31. 12. 2018.
Пољопривреда	1.533	-355	-640	-18,8%	-29,4%
Прерађивачка индустрија	17.669	-1.833	-27.719	-9,4%	-61,1%
Грађевинарство	8.763	-1.010	-3.079	-10,3%	-26,0%
Трговина	9.487	-99	-10.196	-1,0%	-51,8%
Саобраћај, хотели/ресторани, комуник.	3.061	-108	-1.683	-3,4%	-35,5%
Пословање некретнинама	10.976	1.831	-1.646	20,0%	-13,0%

Извор: Народна банка Србије.

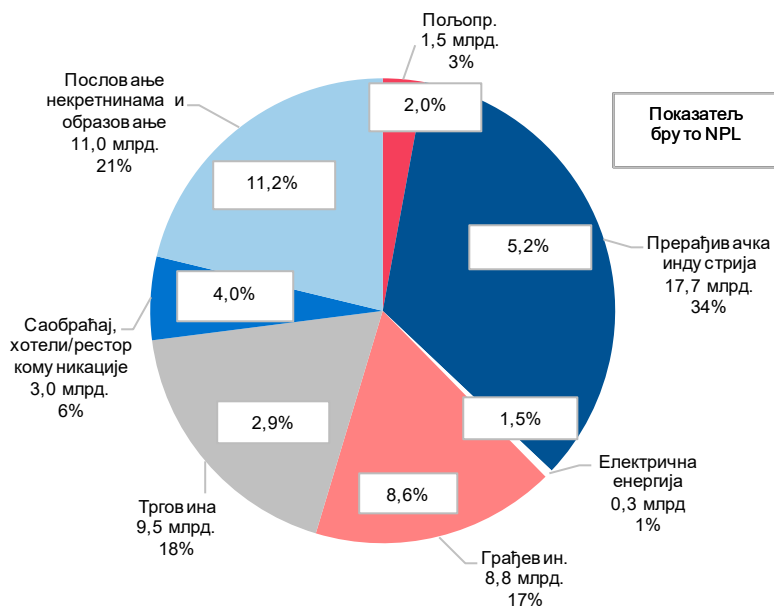
Посматрано по привредним гранама, у укупним проблематичним кредитима привредних друштава и даље највећи удео имају прерађивачка индустрија (удео од 34,1%, уз бруто *NPL* показатељ од 5,2%), пословање некретнинама (удео од 21,2%, уз бруто *NPL* показатељ од 11,2%), трговина (удео од 18,3%, уз бруто *NPL* показатељ од 2,9%) и грађевинарство (удео од 16,9%, уз бруто *NPL* показатељ од 8,6%). Овог тромесечја код свих грана (осим пословања некретнинама) приметно је смањење *NPL* показатеља. Најзначајније смањење је код грађевинарства (за 1,8 п.п.).

Табела 3.4.2. Показатељ бруто *NPL* за привредна друштва по гранама
(у %)

	31. 3. 2019.	Промена у односу на претходне периоде (п.п.)	
		31. 12. 2018.	31. 3. 2018.
Пољопривреда	2,0%	-0,3	-1,1
Прерађивачка индустрија	5,2%	-0,5	-9,2
Грађевинарство	8,6%	-1,8	-5,3
Трговина	2,9%	-0,1	-3,4
Саобраћај, хотели/ресторани, комуник.	4,0%	-0,1	-2,8
Пословање некретнинама	11,2%	1,8	-3,0

Извор: Народна банка Србије.

⁶ Обрачунато на основу података из извештаја *NPL 3*, које банке достављају Народној банци Србије.

Графикон 3.4.4. Структура *NPL* привредних друштава
31. март 2019.

Извор: Народна банка Србије.

*Проблематични кредити физичких лица*⁷

Учешће бруто *NPL* физичких лица континуирано је испод просека укупног портфела и на крају првог тромесечја 2019. године износи 4,4%, што је за 0,02 п.п. ниже него на крају претходног тромесечја.

На крају првог тромесечја 2019. године, *NPL* физичких лица износили су 45,6 млрд динара и повећани су за 1,6% у односу на крај претходног тромесечја. Најзначајније повећање *NPL* забележено је код готовинских кредита (за 9,3%), при стопи раста укупних готовинских кредита од 3,2%, односно за 13,9 млрд динара. На крају марта 2019. године, њихово учешће у укупним бруто кредитима физичким лицима износи 43,5%. Истовремено, учешће готовинских кредита у укупним *NPL* физичких лица повећано је на 39,5% (36,8% из претходног тромесечја). С друге стране, бруто *NPL* показатељ готовинских кредита бележи релативно ниске вредности (4,0% на крају марта 2019. године, док је 31. децембра 2018. године износио 3,8%).

⁷ Становништво, предузетници, приватна домаћинства са запосленим лицима и регистровани пољопривредни произвођачи.

Табела 3.4.3. Промене нивоа бруто *NPL* физичким лицима по наменама
(у млн RSD, у %)

	Износ 31. 3. 2019.	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална		Релативна	
		31. 12. 2018.	31. 3. 2018.	31. 12. 2018.	31. 3. 2018.
Стамбени кредити	16.691	-805	-4.912	-4,6%	-22,7%
Готовински кредити	18.041	1.531	3.389	9,3%	23,1%
Кредитне картице	2.005	337	14	20,2%	0,7%
Минусни салдо по тек. рачунима	1.864	79	-65	4,4%	-3,4%
Потрошачки кредити	498	-47	-29	-8,6%	-5,5%
Остало	6.537	-370	-2.804	-5,4%	-30,0%
Укупно	45.637	725	-4.407	1,6%	-8,8%

Извор: Народна банка Србије.

Категорија кредита за стамбену изградњу учествује са 37,7% у укупним кредитима, а са 36,6% у укупном износу бруто *NPL*.

Табела 3.4.4. Показатељ *NPL* за физичка лица по намени
(у %)

	31. 3. 2019.	Промена у односу на претходне периоде (п.п.)	
		31. 12. 2018.	31. 3. 2018.
Стамбена изградња	4,3%	-0,3	-1,7
Готовински кредити	4,0%	0,2	0,1
Кредитне картице	6,1%	1,2	0,1
Минусни салдо по текућим рачунима	8,0%	0,1	-0,1
Потрошачки кредити	3,7%	0,3	0,1

Извор: Народна банка Србије.

Највиши бруто *NPL* показатељ физичких лица на крају марта 2019. године (8,0%) забележен је у категорији минуса по текућим рачунима (чије је учешће у укупним кредитима датим физичким лицима 2,3%, а у укупним *NPL* тих лица 4,1%). Следе кредитне картице с показатељем 6,1% (чије је учешће у укупним кредитима датим физичким лицима 3,2%, а у укупним *NPL* тих лица 4,4%), стамбени кредити с показатељем 4,3% и готовински са 4,0%.

Графикон 3.4.5. Структура проблематичних кредита физичким лицима

31. март 2019.

* Остали кредити = пољопривредна делатност, обављање других делатности, кредити за куповину аутомобила и остали кредити физичким лицима.

Извор: Народна банка Србије.

Када се посматрају *NPL* физичким лицима у односу на њихову исправку вредности, стамбени кредити су категорија с најнижом исправком вредности (42,5% у односу на бруто *NPL*), јер су по правилу с далеко већим степеном покривености средствима обезбеђења; док је код минуса по текућим рачунима, готовинских кредита и кредитних картица исправка вредности много значајнија (76,8%, 64,2% и 62,3%, респективно).

Ризик концентрације

Крајем 2018. године, Народна банка Србије је донела регулаторне мере за спречавање настанка нових проблематичних кредита и очување финансијске стабилности, као одговор на појаву ненаменског необезбеђеног кредитирања становништва по неоправдано дугим роковима. Мерама су обухваћени готовински, потрошачки и остали кредити становништву (изузев стамбених кредита и минуса по текућем рачуну) чији су рокови отплате од осам и више година. У складу са Одлуком о управљању ризиком концентрације по основу изложености банке одређеним врстама производа уведен је показатељ ризика концентрације, као додатни регулаторни и супервизорски инструмент Народне банке Србије.

Показатељ ризика концентрације представља однос готовинских, потрошачких и осталих кредита одобрених становништву чија је уговорена рочност дужа од осам година (изузев стамбених кредита и минуса по текућим рачунима) и капитала, увећаног за динарске обавезе чија је преостала рочност преко пет година. На крају првог тромесечја 2019. године, показатељ ризика концентрације банкарског сектора Републике Србије износи 23,05%, што је знатно мање од 50% прописаних за банку у посматраној години и представља смањење за 2,1 п.п. у односу на показатељ на крају јануара 2019. године (први извештајни датум). У истом периоду (јануар–март) изложеност банкарског сектора по основу кредита одобрених становништву смањена је за 6,3% (са 156,1 млрд дин. на 146,4 млрд дин.).

4. ПАСИВА БАНКАРСКОГ СЕКТОРА

4.1. Структура извора средстава

Примарни извор финансирања банака у Србији чине примљени депозити⁸, са учешћем у укупној пасиви од 71,4%. Следе сопствени извори финансирања, који на крају првог тромесечја 2018. године учествују у пасиви са 18,0%, док примљени кредити чине 5,8% пасиве.

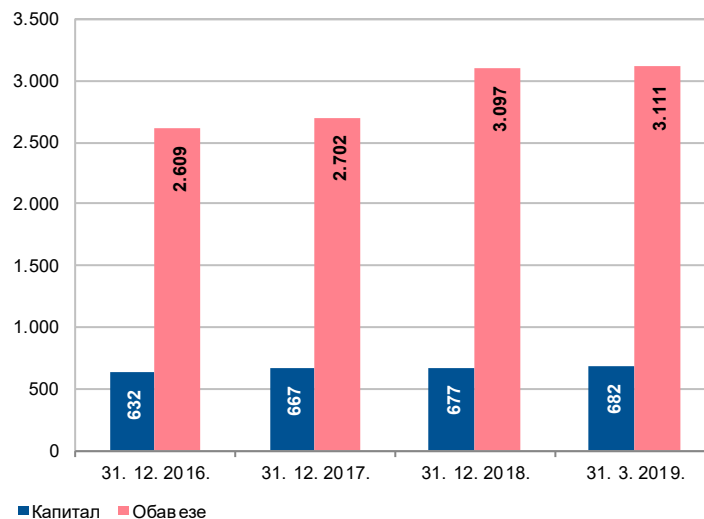
Табела 4.1. Промена кључних позиција пасиве банкарског сектора
(у млн RSD, у %)

	Износ	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална		Релативна	
		31. 3. 2019.	31. 12. 2018.	31. 3. 2018.	31. 12. 2018.
Депозити и остале обавезе	2.992.534	-16.976	370.489	-0,6%	14,1%
<i>према банкама, ДФО и централној банци</i>	453.289	-26.470	61.306	-5,5%	15,6%
<i>према другим комитентима</i>	2.539.245	9.494	309.183	0,4%	13,9%
Обавезе по основу деривата намењених заштити од ризика	588	28	16	4,9%	2,9%
Субординиране обавезе	29.077	-5.872	-4.210	-16,8%	-12,6%
Резерв исцања	12.339	871	1.870	7,6%	17,9%
Акцијски капитал	396.958	3.728	110	0,9%	0,0%
Добитак	88.163	-9.976	-17.971	-10,2%	-16,9%
Губитак	24.062	258	-9.257	1,1%	-27,8%
Резерве и нереализовани губици	220.840	11.700	17.520	5,6%	8,6%
Остало	76.365	35.459	29.096	86,7%	61,6%
Укупна пасива	3.792.802	18.704	406.179	0,5%	12,0%

Извор: Народна банка Србије.

Укупне обавезе банкарског сектора веће су за 13,5 млрд дин. (за 0,4%) него на крају претходног тромесечја. Повећање нивоа обавеза углавном је резултат пораста у делу *Остале обавезе*, и то обавеза по основи финансијског лизинга. Најзначајнија категорија депозита, у нето изразу бележи смањење као резултат смањења депозита и осталих финансијских обавеза према банкама за 26,6 млрд дин. (5,5%) и повећања депозита и осталих финансијских обавеза према другим комитентима за 9,6 млрд дин. (0,4%).

⁸ Укључују трансакционе и остале депозите, као део категорија *Депозити и остале обавезе према банкама, другим финансијским организацијама и централној банци* и *Депозити према другим комитентима*.

Графикон 4.1. Капитал и обавезе банкарског сектора
(у млрд RSD)

Извор: Народна банка Србије.

У току првог тромесечја 2019. године, укупан капитал банкарског сектора номинално је повећан за 5,2 млрд дин. (за 0,8%), при такође повећаном учешћу капитала у укупној билансној пасиви (са 17,9% на 18,0%). У структури капитала највеће промене су забележене код: резерви (повећање за 11,7 млрд дин.), добитка (смањење за 10,0 млрд дин. – првенствено за издвајање у резерве и исплату дивиденди) и акцијског капитала (повећање за 3,7 млрд дин. – докапитализација код једне банке).

У погледу валутне структуре, током првог тромесечја 2019. године даље се смањило удео динарских извора финансирања (укључујући капитал), са 43,1% на 42,7%. Код девизног и девизно индексираниог дела пасиве, доминантна валута је и даље евро (са 91,7% укупних обавеза у девизном знаку), док остатак углавном чине обавезе у америчком долару (5,0%) и швајцарским францима (2,5%).

4.2. Депозити

Укупни примљени депозити код банака на крају првог тромесечја 2019. године износе 2.707,7 млрд дин., што представља смањење за 24,3 млрд дин. (0,9%) у односу на крај претходног тромесечја. На наведено смањење у највећој мери је утицао пад трансакционих депозита привредних друштава и јавног нефинансијског сектора (за 46,0 млрд дин. и 16,4 млрд дин., респективно).

На крају првог тромесечја 2019. године, динарски депозити су смањени за 33,2 млрд дин. а девизно индексирани депозити за 3,5 млрд дин., док су девизни депозити повећани за 12,4 млрд дин. Учешће девизних и девизно индексираних депозита у укупним депозитима повећано је са 67,5% на 68,4%. Доминантна валута је евро, са уделом у укупним девизним и девизно индексираним депозитима од 90,9%. Остатак девизних и девизно индексираних депозита већином се односи на депозите у америчким доларима (5,6%) и швајцарским францима (2,6%).

Када се структура депозита посматра по иницијалној (уговореној) рочности, и даље су доминантна категорија депозити по виђењу (63,2%), потом депозити уговорени до једне године, који чине 24,5%, док је 12,3% свих депозита уговорено на рок дужи од годину дана.

Краткорочно депонована средства (посматрано по преосталој рочности) чине већински део примљених депозита банака у Србији. Преко половине свих депозита банкарског сектора јесу депозити по виђењу (63,6%), следе депозити с преосталом рочношћу до једне године са учешћем од 29,2%, док депозити с преосталом рочношћу преко годину дана учествују са 7,2% у укупним депозитима.

Табела 4.2. **Промене нивоа депозита**
(у млн RSD, у %)

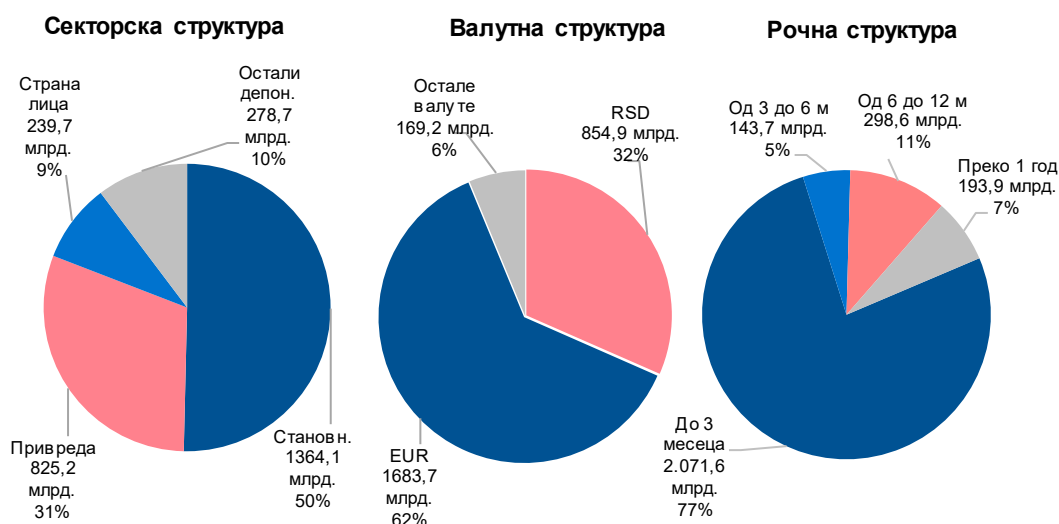
	Износ	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална		Релативна	
		31. 3. 2019.	31. 12. 2018.	31. 3. 2018.	31. 12. 2018.
Сектор финансија и осигурања	71.508	-7.288	9.203	-9,2%	14,8%
Јавни нефинансијски сектор	170.270	-19.359	40.011	-10,2%	30,7%
Сектор привредних друштва	654.958	-28.688	115.606	-4,2%	21,4%
Сектор опште државе	69.983	30.426	29.615	76,9%	73,4%
Становништво	1.364.133	35.044	118.503	2,6%	9,5%
Страна лица и стране банке	239.684	-7.414	24.575	-3,0%	11,4%
Остали сектори	137.204	-27.027	-4.430	-16,5%	-3,1%
Укупни депозити	2.707.740	-24.305	333.084	-0,9%	14,0%

Извор: Народна банка Србије.

Укупни депозити становништва у иностраној валути на крају првог тромесечја 2019. године износе 1.155,3 млрд дин. (што представља пораст од 2,4% у односу на крај претходног тромесечја) и чине их претежно штедни депозити (62,0%) и трансакциони депозити (35,6%).

Рачуни штедних депозита становништва⁹ су, у поређењу са стањем на крају претходног тромесечја, повећани за 9,2 млрд дин. (1,2%) и на крају првог тромесечја 2019. године износе 775,3 млрд дин. Поменути раст је резултат повећања штедних улога у иностраној валути (за 5,1 млрд дин.) при апрецијацији динара од 0,2%, као и повећања штедних улога у динарима (за 4,1 млрд дин.). Девизна штедња представља доминантну категорију у укупним штедним депозитима становништва, са уделом од 92,4%, док је удео динарске штедње 7,6% на крају марта 2019. године.

Графикон 4.2. Структура депозита банкарског сектора Србије 31. март 2019.

Извор: Народна банка Србије.

⁹ Рачуни 402 и 502 из Контног оквира, Сектор 6 (домаћа физичка лица и страна физичка лица – резиденти).

4.3. Укупно кредитно задужење банака

На крају првог тромесечја 2019. године, стање укупног кредитног задужења банкарског сектора износило је 278,9 млрд дин., што представља повећање у односу на претходно тромесечје за 7,0 млрд дин. (2,6%).

Табела 4.3. Промена нивоа кредитног задужења банака
(у млн RSD, у %)

	Износ 31. 3. 2019.	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална		Релативна	
		31. 12. 2018.	31. 3. 2018.	31. 12. 2018.	31. 3. 2018.
Кредити по репо трансакцијама	343	343	343		
Преконоћни кредити	51.628	3.620	16.664	7,5%	47,7%
Примљени кредити	218.735	5.478	27.909	2,6%	14,6%
Остале финансијске обавезе	8.215	-2.425	-7.878	-22,8%	-49,0%
Укупно	278.921	7.016	37.037	2,6%	15,3%

Извор: Народна банка Србије.

Највећу појединачну ставку у укупном кредитном задужењу представљају примљени кредити (доминантно од матичних банака, повезаних банака у оквиру исте групације и међународних финансијских институција) са уделом од 78,4% (непромењено у односу на крају претходног тромесечја) и номиналним износом већим за 5,5 млрд дин. у односу на претходно тромесечје. Следе обавезе по преконоћним кредитима са учешћем од 18,5% (17,7% на крају претходног тромесечја), које су у првом тромесечју забележиле повећање за 3,6 млрд дин., док остале финансијске обавезе чине 2,9% (3,9% на крају претходног тромесечја) и мање су за 2,4 млрд дин.

Највећи повериоци банака у овом делу јесу страна лица са 74,3% (првенствено стране банке) и сектор опште државе са 16,9% (првенствено републички органи и организације).

Преовлађујућа валута задужења је евро, која са 248,5 млрд дин. чини 89,1% укупног кредитног задужења (249,4 млрд дин. на крају претходног тромесечја). Обавезе у динарима износе 24,9 млрд дин. (18,3 млрд дин. на крају претходног тромесечја) и чине 8,9% укупног кредитног задужења, док банке у швајцарским францима и америчким доларима дугују по 2,2 млрд дин. (2,4 млрд дин. и 1,5 млрд дин., респективно на крају претходног тромесечја), што је по 0,8% укупног кредитног задужења.

4.4. Обавезе према иностранству

На крају првог тромесечја 2019. године укупан дуг банака према иностранству по кредитним пословима био је на нивоу од 207,2 млрд дин. и мањи је за 4,1 млрд дин. (1,9%) у односу на претходно тромесечје. Повећање задужења забележено је једино код примљених кредита (за 3,7 млрд дин.). Задржан је висок степен концентрације у овом сегменту, јер се од 12 банака које имају примљене кредите из иностранства издвајају три банке с више од половине целокупног износа поменутог задужења. Такође, узети преконоћни кредити из иностранства евидентирани су код само четири банке, с тим да је код једне они износе преко 84%.

Дугорочни кредити преовлађују у рочној структури задужења у иностранству са учешћем од 79,4% (76,7% на крају претходног тромесечја), односно 43,1% свих задужења одобрено је с рочношћу од преко пет година.

Табела 4.4. Промена нивоа кредитног задужења банака у иностранству
(у млн RSD, у %)

	Износ	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална		Релативна	
		31. 3. 2019.	31. 12. 2018.	31. 3. 2018.	31. 12. 2018.
Преконоћни кредити	20.245	-7.149	12.343	-26,1%	156,2%
Примљени кредити	184.988	3.730	31.510	2,1%	20,5%
Остале финансијске обавезе	1.940	-652	-5.041	-25,2%	-72,2%
Укупно	207.174	-4.072	38.812	-1,9%	23,1%

Извор: Народна банка Србије.

Валутна структура кредитног задужења у иностранству доминантно је у еврима – 97,4%, што је готово исто као у претходном тромесечју (97,6%). Следи задужење у швајцарским францима и динарима са уделом од по 1,1% (такође непромењено).

4.5. Субординиране обавезе

На крају првог тромесечја 2019. године, укупне субординиране обавезе банака у Србији износиле су 34,9 млрд дин., што је за 10,7% више него на крају претходног тромесечја, чиме је настављен тренд раста из претходног тромесечја.

Укупне субординиране обавезе посматране према повериоцима структуриране су на следећи начин: према страним банкама – 80,2%, страним правним лицима – 18,1%, а 1,7% према привредним друштвима.

Валутна структура је следећа: учешће субординираних обавеза у еврима повећано је на 87,1%, обавезе у швајцарским францима износе 11,2%; 1,4% су чиниле обавезе у динарима, док је преосталих 0,3% у осталим валутама.

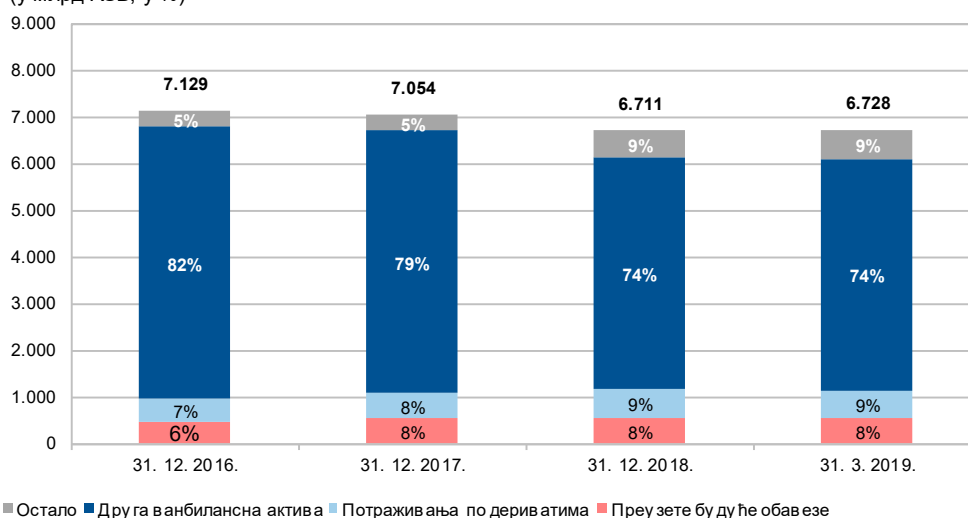
Присутна је висока концентрација, будући да се од укупно 11 банака које имају ове обавезе, издваја једна банка по висини субординираних обавеза с преко 44% свих субординираних обавеза банкарског сектора, односно прве четири банке имају око 79% укупног износа субординираних обавеза.

С обзиром на регулаторна ограничења за укључивање субординираних обавеза у допунски, односно регулаторни капитал, од укупних субординираних обавеза банке су у допунски капитал укључиле 70,1% наведеног износа.

5. ВАНБИЛАНСНЕ СТАВКЕ

На крају првог тромесечја 2019. године, укупне ванбилансне ставке на нивоу банкарског сектора износе 6.727,7 млрд дин. и њихов ниво је повећан у односу на крај претходног тромесечја (за 0,2%), првенствено по основу повећања у сегменту *Друга ванбилансна актива* (за 19,4 млрд дин.). У оквиру ове ставке, која је доминантна у ванбилансу са уделом од 73,7%, највећи пораст је у делу *Остале ванбилансне активе* (35,9 млрд дин.), док је највећи пад, од 48,0 млрд дин., забележен код *Примљених гаранција и других јемства за измирење обавеза дужника банке*. Остале значајније ванбилансне ставке јесу *Деривати* са 8,9% учешћа и *Дате гаранције и друга јемства* са 5,1%, које су у првом тромесечју 2019. године забележиле пад од 3,2% и раст од 0,5%, респективно.

Графикон 5.1. Ванбилансне ставке
(у млрд RSD, у %)

Извор: Народна банка Србије.

Изменама и допунама Контног оквира за банке, које се примењују од 1. јануара 2018. године, уведена су два нова рачуна за исказивање отписаних финансијских средстава која су пренета у ванбилансну евиденцију (у динарима и у инострану валуту), а ради евидентирања у складу са Одлуком о рачуноводственом отпису билансне активе банака. На крају првог тромесечја 2019. године, банкарски сектор је на овим рачунима исказао 208,7 млрд дин., што је за 0,6 млрд дин. или 0,3% више него у претходном тромесечју.

И даље се највећи део свих ванбилансних ставки (86,0%) односи на неризичне позиције, и то: примљена материјална средства обезбеђења, примљене гаранције и друга јемства за измирење обавеза дужника банке, кастоди послове и осталу ванбилансну активу.

Део ванбилансних ставки који се класификује (односно који се сматра ризичним) на крају првог тромесечја 2019. године износио је 943,3 млрд дин. (повећање за 22,8 млрд дин., односно 2,5%).

На крају првог тромесечја 2019. године, преузете будуће обавезе¹⁰ износиле су 552,5 млрд дин. (смањење за 6,0 млрд дин., односно 1,1% у односу на крај претходног тромесечја) и чиниле су 8,2% укупних ванбилансних ставки (8,3% претходног тромесечја).

Табела 5.1. Промене нивоа ванбилансних позиција банкарског сектора Србије
(у млн RSD, у %)

	Износ	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална		Релативна	
		31. 3. 2019.	31. 12. 2018.	31. 3. 2018.	31. 12. 2018.
Дате гаранције и друга јемства	345.282	1.873	50.598	0,5%	17,2%
Потраживања по дериватима	598.327	-19.551	24.334	-3,2%	4,2%
Преузете и остале неопозиве обавезе	207.235	-7.891	108	-3,7%	0,1%
Хартије од вредности примљене у залог	212.011	5.713	28.789	2,8%	15,7%
Јемства за обавезе	119.103	9.821	22.279	9,0%	23,0%
Отписана финансијска средства*	208.692	569	15.735	0,3%	8,2%
Друга ванбилансна актива	4.960.164	19.362	-1.363.982	0,4%	-21,6%
Остало	76.865	6.608	19.170	9,4%	33,2%
Укупна ванбилансна актива	6.727.680	16.505	-1.202.969	0,2%	-15,2%

* Ставка ванбилансне активе уведена од 1. јануара 2018. године.
Извор: Народна банка Србије.

¹⁰ Дате гаранције и друга јемства, преузете неопозиве обавезе за неповучене кредите и пласмане и остале преузете неопозиве обавезе.

6. ЛИКВИДНОСТ БАНАКА

Банкарски сектор Србије располаже значајним вишковима ликвидних средстава у дужем временском периоду, ако се имају у виду референтне вредности показатеља ликвидности. Просечан месечни показатељ ликвидности банака на крају првог тромесечја 2019. године износи 2,18 и двоструко је виши од регулаторног минимума од 1,0. Ужи показатељ ликвидности на нивоу банкарског сектора износи 1,85 (прописани минимум је 0,7). Учешће ликвидне aktive у укупној билансној активи банкарског сектора је стабилно, достижући 36,7% на крају првог тромесечја 2019. године.

На крају првог тромесечја 2019. године, стање пласмана банака по репо трансакцијама с Народном банком Србије смањено је у односу на децембар 2018. године, са 16,5 млрд дин. на 15,0 млрд дин., уз смањен број банака које су пласирале средства у репо трансакције (пет банака). Укупан износ државних хартија од вредности на крају марта 2019. године такође је смањен на 637,4 млрд дин., односно 0,4% мање него на крају децембра.

Графикон 6.1. Показатељи ликвидности банкарског сектора

Извор: Народна банка Србије.

Ради додатног јачања отпорности банкарског сектора,¹¹ уведен је показатељ покрића ликвидном активом. Овај показатељ представља однос заштитног слоја ликвидности (који чини високо квалитетна ликвидна актива) и нето одлива ликвидних средстава банке до којих би дошло у наредних 30 дана од дана израчунавања овог показатеља у претпостављеним условима стреса.

¹¹ Одлука о управљању ризиком ликвидности усвојена је децембра 2016. године у оквиру реализације Стратегије за увођење стандарда „Базел III“ у Републици Србији.

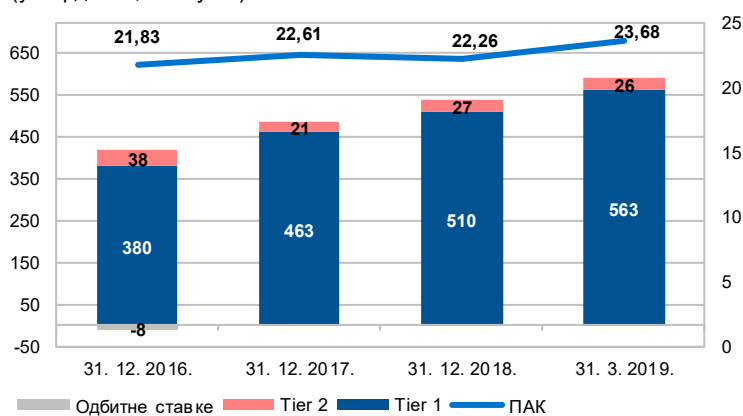
Почев од 1. јануара 2018. године, банке су дужне да одржавају овај показатељ на нивоу који није нижи од 100% (прописане минималне вредности исте су као и у Европској унији). На дан 31. марта 2019. године, показатељ покрића ликвидном активом на нивоу банкарског сектора износио је 209,76%.

7. АДЕКВАТНОСТ КАПИТАЛА

Банкарски сектор Србије адекватно је капитализован и са аспекта оствареног нивоа показатеља адекватности капитала¹², и у погледу структуре регулаторног капитала. На крају марта 2019. године, просечна вредност показатеља адекватности капитала на нивоу банкарског сектора Србије износи 23,68% (22,26% у децембру 2018. године). Остварена капитална адекватност знатно је изнад минимума који је прописала Народна банка Србије (8%).

На крају марта 2019. године, просечна вредност показатеља адекватности основног капитала на нивоу банкарског сектора Србије износи 22,61% (21,13% у децембру 2018. године), а показатеља адекватности основног акцијског капитала 22,55% (21,07% у децембру 2018. године).

Графикон 7.1. **Регулаторни капитал и ПАК***
(у млрд RSD, ПАК у %)

* ПАК = Регулаторни показатељ адекватности капитала

Извор: Народна банка Србије.

¹² Ради усклађивања с релевантним правним актима Европске уније у области банкарства, као и повећања отпорности банкарског сектора, Народна банка Србије је донела нове прописе којима се усклађује са захтевима из стандарда Базел III почев од 30. јуна 2017. године. Прописани минимални показатељ адекватности капитала смањен је са 12% на 8%, а паралелно су уведени заштитни слојеви капитала (заштитни слој за очување капитала, контрациклични заштитни слој капитала, заштитни слој капитала за структурни системски ризик, заштитни слој капитала за системски значајне банке).

Виша стопа раста капитала у првом тромесечју 2019. године (9,7%) у односу на стопу раста укупне ризичне активе у истом периоду (3,2%) имала је за последицу благо повећан показатељ адекватности капитала (за 1,42 п.п.). Пораст ризичне активе за 76,4 млрд дин. последица је повећања ризичне активе по основу изложености за кредитни ризик за 76,9 млрд дин. Повећања ризичне активе по основу изложености кредитном ризику првенствено је присутно у делу изложености према физичким лицима. Ризична актива по основу изложености тржишним ризицима је смањена (за 4,4 млрд дин.), и то првенствено код изложености девизном ризику (за 6,5 млрд дин.).

Графикон 7.2. Ризична актива по основу изложености (у %) 31. март 2019.

У структури ризичне активе, доминантно учешће има кредитни ризик (85,3%), с обзиром на традиционалне пословне моделе банака ослоњене на кредитирање привреде и становништва. Следи оперативни ризик са уделом од 13,1%, док је учешће тржишних ризика и ризика прилагођавања кредитне изложености на занемарљиво ниском нивоу од 1,5% и 0,1%, респективно.

У првом тромесечју 2019. године забележен је пораст регулаторног капитала за 9,7% (у апсолутном износу за 52,3 млрд дин.), док је током целе 2018. године забележена стопа раста од 10,9%. Регулаторни капитал банкарског сектора на крају извештајног тромесечја 2019. године износио је 589,4 млрд дин.

На крају првог тромесечја 2019. године, основни капитал банкарског сектора¹³ износио је 563,0 млрд дин., што је за 10,4% (или 53,0 млрд дин.) више него у децембру 2018. године. Допунски капитал банкарског сектора је смањен у односу на крај претходног тромесечја за 0,8 млрд дин. (2,8%) и износи 26,4 млрд дин. услед смањења субординираних обавеза које се укључују у допунски капитал (за 0,7 млрд динара).

¹³ По регулативи Базел III, између осталог, основни и допунски капитал се не умањују за припадајући део одбитних ставки од регулаторног капитала, већ сваки има своје одбитне ставке.

Структуру регулаторног капитала чине: основни капитал (*Tier 1*) са учешћем од 95,5% и допунски капитал (*Tier 2*) са уделом од 4,5%. Основни капитал (као најквалитетнији део регулаторног капитала) чине основни акцијски капитал (са учешћем од 99,7% у основном капиталу) и додатни основни капитал (0,3% учешћа).

У оквиру пакета прописа које је Народна банка Србије донела крајем 2018. године, прописана је и обавеза одржавања одређеног нивоа капитала у зависности од ризичности кредита¹⁴ које грађани узимају са становишта њихове намене, постојања средства обезбеђења, могућности отплате са аспекта укупне кредитне задужености и оправданости дужине рока отплате у зависности од намене кредитирања или непостојања конкретне намене. Изменама и допунама Одлуке о адекватности капитала прописане су нове одбитне ставке од основног капитала (које се односе на потрошачке, готовинске и остале кредите) у случају: прекорачења степена кредитне задужености од 60%, одобравања кредита с роком отплате од осам и више година (за 2019. годину, односно седам за 2020. и шест за 2021. годину), као и у случају одобрења потрошачког кредита за куповину моторних возила чији је уговорени рок отплате осам и више година. Са 31. мартом 2019. године, као првим извештајним датумом, банке су приказале износ од 3,4 млрд дин. као одбитну ставку од основног капитала по овом основу.

У складу са изменама и допунама Одлуке о извештавању банака, које су усвојене децембра 2016. године и које се примењују од 30. јуна 2017. године, показатељ леверица се обрачунава као однос основног капитала и укупног износа изложености банке. Показатељ леверица на нивоу банкарског сектора је на дан 31. марта 2019. године износио 13,83%¹⁵, истовремено одражавајући стабилно узлазно кретање овог показатеља од момента његовог увођења.

¹⁴ Потрошачки, готовински или други кредит (који није стамбени кредит ни минус по текућем рачуну).

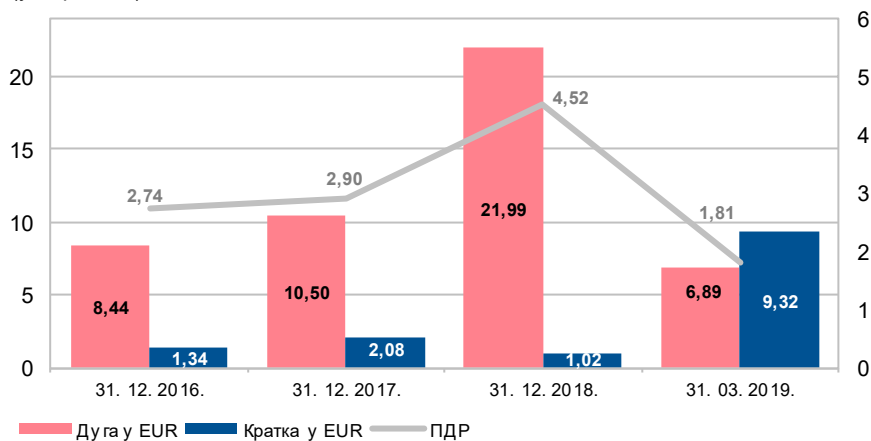
¹⁵ По стандардима Базел III, минимална вредност овог показатеља прописана је на 3%.

8. ДЕВИЗНИ РИЗИК

На крају првог тромесечја 2019. године, банкарски сектор Србије исказао је кратку отворену девизну позицију у укупном износу од 10,6 млрд дин. (не укључујући позицију у злату). Нето кратка отворена девизна позиција на крају марта 2019. године евидентирана је код 15 банака, док је нето дуга отворена девизна позиција забележена код преосталих 12 банака.

Банке у Србији су на дан 31. марта 2019. године исказивале нето кратку отворену позицију у најзначајнијим валутама (еврима 9,32; америчким доларима 0,98 и у швајцарским францима 0,25 млрд дин.).

Графикон 8.1. Тромесечни преглед дуге и кратке девизне позиције за евре и показатељ девизног ризика (у млрд RSD)

Извор: Народна банка Србије.

Показатељ девизног ризика на нивоу целокупног банкарског сектора Србије на крају марта 2019. године износи 1,81%, осликавајући релативно низак девизни ризик у односу на максимално прописану вредност показатеља девизног ризика (20% вредности капитала банака).

9. РЕГУЛАТОРНЕ АКТИВНОСТИ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ

У оквиру своје регулаторне надлежности у области контроле пословања банака, Народна банка Србије је током првог тромесечја 2019. године донела следеће подзаконске акте:

У фебруару 2019. године, Извршни одбор Народне банке Србије усвојио је подзаконске акте ради усклађивања извештајног система са усвојеним сетом прописа за решавање питања дугорочног необезбеђеног ненаменског кредитирања становништва.

Разлог за доношење **Одлуке о измени Одлуке о извештавању о адекватности капитала банке** јесте прилагођавање Извештаја о капиталу прописаног важећом одлуком којом се уређује извештавање о адекватности капитала банке (КАП образац), како би се омогућило извештавање Народне банке Србије о уведеним новим одбитним ставкама од основног акцијског капитала – почев од првог извештајног датума (31. март 2019. године).

Одлуком о изменама и допуни Одлуке о извештавању банака уведен је нови Извештај о степену кредитне задужености (образац ДТИ) ради спровођења контроле исправности класификовања потраживања у Д категорију по основу прекорачења процента кредитне задужености прописаног Одлуком о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке (60%), али и ради добијања детаљнијих података за потребе будућег калибрирања овог процента који представља граничну вредност за примену одговарајуће одбитне ставке од капитала прописане важећом Одлуком о адекватности капитала банке.

Оба прописа су објављена у „Службеном гласнику РС” бр. 8/2019, а примењују се од 31. марта 2019. године.

У „Службеном гласнику РС” бр. 13/2019, од 28. фебруара 2019. године, објављени су и следећи прописи које је донео гувернер Народне банке Србије:

- **Одлука о изменама Одлуке о Контном оквиру и садржини рачуна у Контном оквиру за банке и**
- **Одлука о измени Одлуке о прикупљању, обради и достављању података о стању и структури рачуна из Контног оквира.**

Одлуке су усвојене како би се обезбедило прикупљање података потребних за праћење начина примене и ефеката нових прописа за банке донетих у децембру 2018. године ради подстицања праксе одрживог кредитирања становништва, како би се унапредила поједина важећа решења на основу потреба идентификованих у пракси, те унапређења квалитета извештавања за потребе монетарне и финансијске статистике.